

— Маълумотларга қараганда, республикамиз болаларнинг бўйи европалик тенгдошлариникидан 5—7 сантиметрга пасайиб кетмоқда. Ҳалқимиз Европа давлатлари аҳолисига қараганда 7—12 йил кам умр кўришаркан.

"ЭКОСАН" НИНГ САЛОМАТЛИК ПОЕЗДИ"

2-бет

Кизиқиб футбол ўйнаётган у болаларнинг гапсузларига кулоқ солсанги, оддий бақирчакирларнинг ҳаммаси сўқинишлардан, ҳақорат сўзларидан иборат. Бу сўзлар уларга худди "нон", "овқат" сўзлари каби ўрганиш бўлиб кеттән.

"ШАНБА — ОТА-ОНАЛАР КУНИ"

3-бет

Кийиб олди чап оёққа,
Укам иккала пайпогин.
Биттасин қайдан топдим?
Деб актарар ҳар ёгин.

"ТЕНГДОШЛАРИНГ ИЖОДИДАН".

4-бет

№6

(6525)

23 февраль, 1993 йил

СЕШАНБА

Баҳоси 3 сўм.

ТОЗГР ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Хунар —
хунардан унар

ТОШКЕНТ шаҳридаги 46-ўрта хунар техника билим юртида ҳаёт қайнанди. Бу ерда ўкувчилар ўрта мактаб дастуридаги дарсларни ўрганиш билан бир каторда ҳунар ўрганидилар. Бу билим юртида тўқимачилар саноатининг бўлажак йўриқчилари — бичиқчилар ва тўқувчилар тайёрланади. Машғулотларни узоқ йиллар давомида катта тўқимачилик корхоналарида ишлаб, тажриба ортирган устоzlар олиб борадилар. Ўкувчилар расм ва кийимларни конструкторларша, моделлаштириш дарсларидан кийимларнинг янги кўринишларини биниш ва тикишини ўрганидилар. Ҳафтада бир неча кун билим юртининг биниш-тикиш цехида ишлайдилар. Улар тайёрлаётган 32 номдаги тайёр кийимлар Тошкентдаги "Тонг" дўконидаги сотилмоқда.

СУРАТЛАРДА: бўлажак бичиқчи ва тикунчилар кийимларнинг турли кўринишларини маҳсус расм дарсларидан ўрганидилар. Аълочи ўкувчи X. Музаффарова ўзи "кашф" килган кўйлак кўриниши ҳақида сўзламоқда.

Тикиш цехида ўкувчилар ҳақиқий тикувчилар каби ишлайдилар. Улар қилган меҳнатлар учун иш ҳақи ҳам оладилар.

Р. АЛЬБЕКОВ суратта туширган.

ВАТАН РАВНАҚИ — ЁШЛАР ҚЎЛИДА

Замоннинг иқтисодий қийинчилиги қанчалик оғир тош босмасин, маорифга, ҳалқ таълимига бўлган жиддий эътибор билангина мамлакат тараққиёти, тўрмуш фаровонлигига эриши мумкин. Билимдон ҳалқгина ўз мамлакати тараққиётини ривожлантира олади. Бу фақат биргина менинг фикрим эмас — қайси ўқитувчидан сўраманг, ҳаммаси шу фикрда. Шунинг учун ҳам кейинги йилларда Республикаим Президентининг ҳалқ таълими, истеъододли, ижодкор ёшлар борасида қабул қилинган талайгина фармонлари маорифчиларни жуда севинтириди. Ҳурсанд бўлмай бўладими?! Ахир шунинг билан биз — ўқитувчиларнинг йиллаб олиб борган ишларимиз натижаси қўринади.

Мен ўрта мактабда 16 йилдан бўён физика фанидан дарс бераман. Бу давр ичиди қанча-қанча истеъододли, ҳақиқатда кучли билимга эга бўлган ўкувчилар кўз олдимиздан ўтмади, дейсиз. Қийинчиликдан кўрммагани билим сари интилаверди. Бошқаси, бундайроқ айтганди, "синди", тан бераб қўн қолди. Уларга бўлган ўтиборни кўриб ич-ичимдан эзилардим. Кучли билими бору, лекин ўтибор ўқишидан улар орасидан олимлар, ҳақиқий физиклар чиқмаётганига ацинардим. Аммо на чора эди...

Қайсида ўши Муҳаббат Абдусаломова исми қизимиз мактабни битирди. Ундаги физикага бўлган қизиқиши унча-мунча болада учрамас эди. Убу фанга қизиқдан сари мен чўчирдим. Давом эттира олармикан!?

Үйлаганимдек, мактабни битириб, Тошкент Давлат Дорилуғунининг физика қулиётига борган биринчи йилик қайтиб келди. Имтиҳонларни аъло топширса ҳам кечки бўлимга олишибди. Муҳаббат кейинги йил ҳам борди. Яна шу ҳол қайтарилди. Билими кучли бўлса ҳам иродаси бундайроқ ўкувчи

"бор-е", деб қўл силтарди. Аммо Муҳаббат танлаган йўлидан қайтмади.

Мен буларни хотирлашимдан бир сабаб бор. Яқинда матбуот саҳифаларида Ўзбекистон Президентининг "Ўзбекистоннинг ўкувчи ёшларини рағбатлантириш чоралари тўғрисида" ги Фармонини ўқидим. Истеъододли ўкувчиларни намоён этиши, уларнинг ижодий кобииятларини янада ривожлантириш ва рағбатлантириши учун берилган бу Фармон ана энди Муҳаббат ва у каби минглаб билимга чанқоқ ёшларни ҳимоя қилиб боради.

Фармонда вакти-вакти билан олимпиадалар ўтказиб туриш ва унинг ғолибларини муносаби рағбатлантириши ҳақида ҳам сўз юритилади. Бугунга қадар ҳам барча вилоят ва туманларда фан олимпиадалари ўтказилиб борилар эди. Аммо ҳар бир жойда бу тадбирларнинг ўқитувчилар кўнгли тўлмайдиган бир томони бўларди. Бундай кўнглисизликлар энди ишлаб чиқиладиган низом бўйича иўқолиб кетишга умид қиласиз. Кейинги пайтларда гуманиттар фанларга кўра аниқ фанларга қизиқувчи ўкувчилар камайиб бормоқда. Шу сабаб ҳам аниқ фанлар олимпиадаларида ҳақиқий билимга эга болалар оз. Белгиланган рағбатлантиришлар эса иқтидорли, истеъододли ўкувчиларимизнинг билимга янада интилишларига, аниқ фанлар ишқибозларининг кўпайшига ҳам қўмлашади, деб умид қиласиз.

Мирзараҳим ҚУРБОНОВ,
Андижон вилояти, Бўз тумани Навоий номидаги жамоа хўжалигидаги 2-мактабнинг физика фани ўқитувчиси.

"Тонг ўлдузи" ёрдам берди

ЯХШИЛАРГА ҚЎП ТАЪЗИМ

Яқинда телевизор орқали кабиҳ кишиларнинг жинояти оқибатида ўз фарзандидан жудо бўлган она қиёфасини кўрдим. Жиноячилар унинг 11 ёшли ўғлини ўғирлаб, қайтариб бериш шартига 40 минг сўм сўрашган ва кам тул келтириб бершигани учун болакайни нобуд қилиб, сувга ташлаб юборишган. Мен бу лавҳани томоша қилар эканман, ўз фарзандим ва унинг фожеаси, ҳақиқат излаб юргургандарим бирма-бир ёдимга тушиди. Бу дунёда одамларда инсоф, динат қолганига ишонмай кўйгандим ўшанда...

Йўқ, ҳақиқат барibir қарор топар экан. Инсофисизлардан кўра диёнатли одамлар кўпроқ экан. Улар менинг дардимга малҳам бўлишди. Мехр кўргизиб, ёрдамлашишиди. Мен ана шулар қаторида "Тонг ўлдузи" мұҳарририяти ходимларини алоҳида тилга олиб ўтмоқчиман. Ёрдам бера олишларига кўп ҳам ишонмасам-да, ноумид шайтон, қотилни топишда

қўмаклашишар, деб мактуб ўйллаган эдим. Тез кунларда мухбир келиб кетди. Газетада "Изис қотиллик" (1992 йил, 4 сентябрь сони) мақоласи босилгач, тергов ишининг бошқатдан кўриб чиқилишига қарор қиласиз.

Ҳа, боламнинг ёшигина умрига зомин бўлган қотил буғун ўз жазосини олди. 10 йил қамоқ муддатини қаттиқ кучайтирилган режим қамоқхонасида ўтайдиган бўлди. Бу ўғлимиз Суннатни қайта дунёга келтирмаса-да, у каби яна қанча-қанча болакайлар умри ҳазон бўлишининг олди олинади, оталар, оналар тинч ухлади.

Ҳақиқатни қарор топтиришида бизга ўз ёрдамини аямаган, болаларнинг, шу жумладан ота-оналарнинг ҳақиқий ҳимоячиси бўлган "Тонг ўлдузи" мұҳарририятига чукур оналик миннатдорчилигимни билдираман.

Зуҳра КАМОЛОВА,
Бухоро вилояти, Кагон тумани,
Кагон давлат хўжалиги

Қорғ. Сокин эланмоқда. Афсонага айланайтган оппоқ борлик хаёлингни болалик томон етаклайди... Ёдингда бор, оппоқ қор завқига тўлиб, унинг юмшоқ багрида думалаб-думалаб ётган болалигинг. Бошига пақир кийдирилган Қорбобо, унинг атрофида сочилиб ётган жажжи қўлқопчалар, қулоқчинлар...

Совуқдан юз-қўллари қизариб, Қорбобо ясаётган қувноқ болаларга термулганча болаликка қайтгинг келаверади.

Суратда: Икром ота Раҳимжонов неваралари билан.

Р. АЛЬБЕКОВ суратта туширган.

"ЭКОСАН" жамғармаси. Кейинги пайтларда бу ибора радио, телевидение, жатбуот орқали тез-тез эшичилаб турибди. Лекин "ЭКОСАН" сўзининг ўзи қандай маъно касб этишини ҳаммамиз ҳам тушунавермаймиз. Бу қандай жамғарма, унинг мақсади, бошқа жамғармалардан фарқи нимада?

Ўзбекистон Республикаси экология ва саломатлик жамғармаси "ЭКОСАН" жатбуот котиби Маъмуржон ака НАЗАРОВ билан қилган мусоҳабамиз айнан шу хусусда бўлиб ўтди:

— Маъмуржон ака, аввалимбор, "Тонг юлдузи" ўкувчиларига ушбу жамғарма ҳакида қисқача тушунтириш берсангиз.

— "ЭКОСАН" лотинча, сўз бўлиб, ЭКО — ўз уйи, САН — саломатлик деган маънени билдиради. Республикасим президенти И. А. Каримов ташабуси билан ташкил қилинган бу жамғарманинг таъсис этувчилари Ўзбекистон Соглиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон табиатни муҳофаза килиш давлат қўмитаси, Халқ таълими вазирлиги ва

туришимизни яхши биламиш. "ЭКОСАН" жамғармасининг бу борада олиб бораётган ишлари, режа ва дастурлари ҳакида нима дея оласиз?

бошқалар саналади. Жамғарманизнинг мақсади — минтақадаги экологик жарёнларни, ҳукумат ва жамоатчилик билан биргаликда табий мұхитни яхшилаш ва саломатлик мустаҳкамлаш учун курашга йўналтиришдан иборатдир.

— Жамғарма ташкил қилинганига, менимча, хали кўп бўлгани йўқ. Шу фурсат ичидан қандай ибратли тадбирлар амалга оширилди?

— Дарҳақиқат, бу жамғарма 1992 йилнинг май ойида ташкил қилинди. Лекин шу қисқа фурсат ичидан унинг ҳаракат миқёси анча кенгайди. Айни пайтда "ЭКОСАН"нинг Амирқо, Швеция, Англия, Индонезия, Туркия ва шу каби кўпгина давлатларда бўлинмалари фаолият кўрсатмоқда. Жамғарманиз кенг жамоатчилик кучларига таянган ҳолда иш олиб боради. Халқ билан бирга одимлаганлар ҳеч қачон қоқилмайдилар. Шу боис бўлса керак, ўтказаётган кўплаб хайрия тадбирларимиз, анжуманларимиз узошқоқлик билан ўтиб, ижобий самаралар беряпти. Тошкентдаги уруш ва меҳнат фахрийлари шифохонасига кўрсатган ёрдамимиздан қарияларимиз беҳад мамнун бўлишиди. Бундан ташқари жамғарманиз Тошкентда бўлиб ўтган ёш Ватандошлар анжуманининг, Осиё, Африка ва Лотин Америкаси давлатлари халқаро кинофестивалинг ҳам ташкилотчиларида бирга бўлди. Фестиваль якунидаги табиат мухофазасига багишланган энг яхши фильм учун жамғарма томонидан таъсис этилган маҳсус совга тақдим этилди. Қилинган энг яхши ишлардан яна бири — "ЭКОСАН" қошида Ўзбекистон Врачлар Асосаси ташкил қилингани бўлди.

— Маъмуржон ака, маълумки, мактабларимиз орасида экологик йўналишдагилари ҳам бор. Уларнинг фаолиятлари ҳакида ҳам тўхталсангиз.

— Республикаимизда бундай мактаблар талайгина. Тошкент вилояти, Кибрай туманинда 34-35-мактаблар, ўрга Чирчик туманинда 16-, Самарқанд вилояти, Каттакўргон туманинда 26-, Фарғона вилояти, Ёзёвон туманинда 9-, Учкўргон туманинда 9-, Каашқадарё вилояти, Қарши туманинда 7-мактаблар экологик йўналишдаги мактабларид. Бизнинг жамғарманиз уларга баҳоли қурдат ёрдам бериб келмоқда. Куни кечга Сирғали туманинда 305-мактабга 13 та компьютер совга қилиниб, маҳсус синф ташкил қилинди.

— Республикаимизнинг экологик ахволи жуда оғир. Атроф-муҳитнинг соғлиғи жиҳатидан охирги ўринларда

Маълумотларга қараганда, республикамиз болаларининг бўйи европалик тенгдошлариниң ан 5-7 сантиметрга пасайиб кетмоқда. Халқимиз Европа давлатлари ахолисига қараганда 7-12 йил кам умр кўришар экан. Ишчиларимиз кучкүввати куннинг иккичи ярмiga бориб сусайиб кетмоқда. Булар ҳаммасининг боз басларни яхшилаш тақалади.

Мана, Республикаимиз мустақил бўлди, ўз эркини кўлга киритди. Энди шундай экан, халқимизни тури касалликлардан, экологик оғатлардан асрой олишимиз керак. Шу мақсадларда жамғарма томонидан экологик ҳалқатошли жойлардаги ахолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш учун "Тоза сув" деб номланган дастур яхшилаш тақалади. Бизга маълумки, кўпгина касалликларнинг 80 физига ичимлик суви таркибининг ёмонлиги сабаб бўлмоқда. Дастурни амалга ошириш учун катта микдорда маблаб талаб қилинади. Шу боис халқимиз томонидан севиб ўйнаётган "Лаҳза" лотореяси ўйнлари ташкил қилинди. Лотореядан тушган маблабнинг ҳаммаси "Тоза сув" дастурни амалга ошириш учун сарфланмоқда. Бундан ташқари "Тоза ҳаво" дастури ҳам тузилган. Ҳукуматимиз томонидан яқинда кабул қилинган "Табиатни муҳофаза қилиш" конуни "ЭКОСАН" та жуда кўл келмоқда. Объюнни ифлослантираётган турли завод ва корхоналарни тўғридан-тўғри ёлиб кўйиш ҳукуқига эга бўлдик.

Ўзбекистон касалхона ва шифокорларнинг кўлиги бўйича биринчи ўринларининг бирда турар экан. Шу билан бирга болалар ўлими даражаси ҳам юкори экан. Биз чет эллардан катта микдорда доридармонлар, медицина усуқуналари оламиз уларни экологиянинг ифлосланishi натижасида келиб чиқаётган касаликларни даволаш учун ишлатамиз. Ахир доридармонлар, усуқуналар учун сарф килинаётган маблагни экологиянини яхшилаш учун сарфласак, бўлмайдими?

— Маъмуржон ака, маълумки, болалар бизнинг эртанги кунимиз. Улар саломатлиги ҳакида қайгуриш, болаларни даволаш — бу келажакни даволаш демак. Фарзандларимизнинг

соғлом, бакувват, дурқун ва зўкко бўлиб улгайшлари — бахтили келажакимизга кафолотдир. Шундай экан, бу борада амалга ошираётган ишларингиз ҳакида ҳам тўхталаб ўтсангиз.

— Жумхурятимиздаги тинч ва осоишиша ҳаёт туфайли, вақтингчалик қийинчаликлар сабабини тўғри идрок қилинган халқимиз уни бартараф этиш учун биргаликда интилаётганлиги сабаб ижтимоий муаммолар ечими томон юз ўтирилмоқда. Жамғарманиз томонидан ташкил қилинган "ЭКОСАН" саломатлик поездининг биринчи сафари Оролбўйи миңтақаси ахолисига ёрдам кўрсатиш билан бошланди. Бу најот поезди бешта вагондан иборат бўлиб, қирқдан ортиқ юқори малакали шифокорлардан иборат жамоа аъзолари шу кунларда Коқалпостининг экологик бўхрон натижаси укубатларини тортаётган Хўжайли шаҳри ва унинг ён-атрофидаги қишлоқлар ахолисига, айниқса, болаларга тиббий ёрдам

Тест синови САРАСИ САРАГА, ПУЧАГИ...

Шаҳзода опам жуда кичикигидан шифокор бўламан, деб юарди. Орамиздаги ўшунчалик кўп бўлмагани учун ҳам бирга ўнар, бу ўйинимиз асосан "дўхтир-дўхтир" бўларди. Юқори синflарда ҳам у химия, биология фанларини қунт билан ўрганди. Аммо...

Мана иккىйилдирки, Шаҳзода опам ўйлаган нияти — Тошкент Давлат тиббиёт олийгоҳига ўқишига кира олмайди. Унинг имтиҳонлардан йиқилиб келган кунини сизга таърифлаб бера олмайман. "У ерга фақат пули борлар кирад, деган гап тўғри экан", дерди у нуқул ўиги араплаш. Бу гапни фақат опам эмас, ўтган ийлларда Тошкент олийгоҳларига ўқишига кириш учун кетиб, "йиқилиб" келганларнинг ҳаммаси айтади. Шу сабаб ҳам менинг тенгқурларим — ўрта мактаб битирувчиларининг орасида ўқишига боришни истаганлар ҳозир жуда оз.

Куни-кеча эса синф раҳбаримиз ҳаммамизни қувонтирадиган бир янгиликни газетадан ўқиб берди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг қарори билан бу йилдан бошлаб жумхурятимиздаги барча олий ўқув юртларида талабалар тест усулида саралашдан ўтар эканлар. Бу эса барча таниш-билишчиликка, билимни пул билан ўлчашга чек қўяди, деб ўлаймиз. Бу қарор жуда ўз вақтида чиқарилди. Энди бизнинг орамиздан ҳам болалигидан ният қилган касбини эгаллайдиганлар, ҳар қандай «Fўр уринишлар» сиз билим чўқисини эгаллай оладиганлар чиқадиган бўлди.

Д. ИСМОИЛОВА.
Тошкент вилояти, Тошкент тумани.

Азизимиз ЛАЗИЗЖОН!

10 баҳорни қаршилаган кунингда қувончларингта шерик бўлиб эзгу-ниятлар тилаб қоламиз. Бахтимизга ҳамиша согу-саломат бўл. Омад сенга ёр бўлсин!

Сени кутлаб: аянг, даданг, ва синглинг Муниса.

Қашқадарё вилояти, Гузор тумани, Тугал кишилари. БўРОНОВлар оиласи.

Қизалогим НИГОРА!

Бу баҳор сен 8 ёшингни қаршилайсан. Шу муносабат билан биз сени самимий кутлаймиз. Сенга узоқ умр, сиҳат-саломатлик, ўқишиларинга ривож, ўзингта ҳамиша омад тилаб қоламиз.

Сени кутлаб даданг, ойинг, акант, опанг ва уканг Улугбек.

Андижон вилояти, Балиқчи тумани, Оқ жом кўчаси, 3-ий ГОФУРОВлар оиласи.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

ДИҚҚАТ! КОНКУРС! ДИҚҚАТ!

"Энг озода мактаб ва у жойлашган ҳудуд"

ИШЛАРИГА катта эътибор берилади.

Демак, бу конкурсида иштирок этишини хоҳлаган ҳар бир мактаб ҳозирданоқ ҳаракатга тушиши керак. Бу борада сизларга республика эколог ёшлар маркази ва унинг вилоят ва туманлардаги бўлимлари катта ёрдам беришлари мумкин.

Голибларни "ЭКОСАН"нинг маҳсус сориинларни кутмоқда.

Бу конкурсида иштирок этишига қарор қилган бўлсангиз бу борада мактабингизда, синфингизда амалга ошираётган ибратли ишларингиз ҳакида "Тонг юлдузи"та ёзиб юборасиз деган умиддамиз.

- а) ЎКУВЧИЛАРНИНГ ОЗОДАЛИГИ;
- б) СИНФ ХОНАЛАРИНИНГ ТОЗАЛИГИ;
- в) МАКТАВ ҲОВЛИСИДА МЕВАЛИ ДАРАХТЛАРНИНГ КҮПЛИГИ ВА ҚАНДАЙ ПАРВАРИШ ҚИЛИНГАНЛИГИ;
- д) МАКТАВ ЖОЙЛАШГАН ҲУДУДНИНГ ОБОДОНЧИЛИК

Қадри ота-оналар, шубу сақиғамизнинг муштарийлари! Бугун сизлар билан яна фарзандларимиз тарбияси хусусида фикрлашмоқчимиз. Тўғри, бу ҳақда жуда кўп гапирилади — оиласа ҳам, мактаб, боғчаларда ҳам. Уларда хилма-хил фикрлар, ўринли саволлар, жумномар туғилади. Лекин шундай бўлса ҳам, бу мавзу ҳамшиша ўта мұхитлиги ва долзарблегича қолаверади. Чунки, биз — ота-оналар, қанчалик тиришмайлар, фарзандларимиз тарбияси ҳақида қайғурмайлар барниб камилик қиляти чоғи. Буни вояга етмаган ўсминалор орасида содир қилинётган жиноятчилик дараражасининг кунгага ошиб бораётганингидан ҳам бўлса бўлади. Ҳўш, бунга ким айборд? Оилами, мактаб ёки болаларнинг ўзими? Ёки ҳаммамизнинг лоқайдик, бепарвонлик билан "ўзингни бил, ўзгани қўй" қабилида иш тутаётганимизми?

Бугун айнан шу масалалар хусусида сиз — ота-оналарни мунозарага чорлаймиз. Истардикки, сақиғамизнинг нафақат муштарийлари, балки унинг фаол иштирокчилари ҳам бўлсангиз. Ўзингиз гувоҳи бўлган воқеалар ҳақида ўртоқлашиб, фикрларингизни билдирангиз. Бу ҳам ўзгача бир тарбия ўчигига айланса, ажаб эмас.

ШАНБА — ОТА-ОНАЛАР КУНИ

Мактабдан кейинги вақт

Америкалик ўсминалорнинг 40 фоизидан кўп бўш вақтларини телевизор томоша қилиш ва бошқа фаолиятлар билан ўтказишади. Ота-оналар билан болалар орасидаги муносабатлар учун жуда кам вақт қолади. 10 ёш билан 15 ёш орасидаги 2 миллион америкалик ўспиринларнинг мактаб соатидан кейинги фаолиятлари катта кишилар томонидан назорат қилинмайди. Шу сабаб улар балогат даврида ўз имкониятлари дараражасига эриша олмаслик тахликаси билан яшамоқдалар.

Яқинда ўсминалор учун маҳсус режа ишлаб чиқиши ўюшмасининг ўспиринлар муаммолари билан шуғулланувчи тармоғи жамоа ва ўспиринлар билан шуғулланишига қаратилган режани ишлаб чиқди. Мазкур режада ёшларнинг мактабдан кейинги вақтларда катта кишилар томонидан назорат қилиншиши лозимлиги таъкидланган. Режани ишлаб чиқкан олимларнинг фикрларича, халқаро тарбия соҳасида ўтказилган тортишувлар натижасидаги фикрлар мамлакатда таълим-тарбия савиясини юксалтириши, салбий томонларини эса ўйқотишдан иборат эканлиги маълум бўлди.

Ўспиринлар учун маҳсус режа ишлаб чиқиши ўюшмасининг ўспиринлар мактаб соатидан кейинги фаолиятларида оила ва мактаб кенг ўрин олиш кераклигини таъкидлайди. У "Крисчен сайр монитор" газетасига берган баёнотида, "XXI аср фан ва технология жамосини қадимги қишлоқ ҳўжалик ва саноат даврига олиб боришга уринмоқдамиз. Қадимги даврда болаларнинг ўйнлари, катталар билан алоқа куришлари оддий бир ҳаракат эди. Улар табиат билан яна ҳам яқин эдилар. Мактабга кетаётгандан ҳеч бўлмагандан ота-онасини таниган бир нечта киши билан рўпаралашишарди. Энди эса телевидение маълумотлари ёшлар учун зарарли бўлди" деган. Кузатувни олиб борган ҳайъат аъзолари маълумотига кўра, бир ўспирин ўзининг кундалик вақтидан 37 фоизини мактаб, иш, дарс билан, 21 фоизини ўсусий ишлар билан, 42 фоизини эса ўйин, телевидение томоша қилиши ҳамда социал фаолият билан ўтказади. Ўспиринлар устидан олиб борилган кузатувларга кўра, мактаб соатларидан кейин назорат қилинмаган ўспиринлар қонунга хилоф ишларга аралашинлари мумкинлиги ўхтимолдан узок эмас. Ота-онаси ишлаган ёлгиз қолган ўспиринлар, айниқса, 8-синф давраларида назорат қилинмаса, қора дори ва бошқа муаммоларга мубтало бўлшилари мумкин. Чунки, бундай нарсаларга ана шу ёшларда кизиқиши бўлди. Олиб борилган кузатув айни вақтда телевидение программалари ўзгартиришишига эҳтиёж борлигини, кўрсатади.

"Садо" халқаро экспресс аҳборотидан.

"Ёшларнинг тарбияси бузилиб кетяпти", "Болаларимиз дангаса, ўқишини, билишини истамайдилар", деб нолин катталарга одат бўлиб колди. Аммо нолин, сабаб ва баҳоналарни қидириш билан бир қаторда уларнинг олдини олиш ва бу каби иллатларни ўйқилиши узун узил-кесл тадбирлар кам кўлланылти. Яқинда Ўзбекистон ёшлар Иттифоқи Марказий Кўмитасида ана шу мавзуда мулокот бўлиб ўтди. Унга йигилганлар — ёшлар нашрлари мухаррирлари, диний ишлар кўмитаси вакиллари, маҳалла оқсоқоллари, мураббийлар, ёзувчилар, маданият ходимлари ва мактаб ўқувчилари ёшлар тарбияси кўп жиҳатдан оиласа, болаларнинг бўш вақтларини қандай ўтказётганига, мактабга боғликлигини айтиб ўтиши. Бу борадаги баъзи муаммоларни ўртага ташлаб, муҳокама қилиши.

— Мамлакатимиздаги иқтисодий аҳвол болаларни бирор хунар еки фойдали ишни ўрганишдан кўра пул

Кейиниги пайтларда балогат ёнгига етмаган ўсминалор орасида жиноятчилик кўплаб содир қилинётганини ҳеч кимга сир эмас. Бунинг сабаблари нимада? Бу борадаги 1992 йил якунлари қандай бўлди? Қўйидати саволлар билан Ички ишлар Вазирлиги балогат ёнгига етмаганлар билан ишлани назорати бошнинг, милиции подполковники Ҳўжакбар ака АҲММЕДВга мурожият қилди:

“ОИЛАДА . ЁШЛАР ТАРБИЯСИ”

топишга кўпроқ қизиқтира бошлади, — деди жумладан "Ёш күн" журналиниң Бош мухаррири X. Тўхтабов, — Биз уларни бу йўлдан қайтаришимиз учун кўлнимизда қандай "куч" бор? Улар техникага қизиқмай кўйиши. Аммо техникага оид адабнётлар, кўшимча қўлланмалар, ёч бўлмагандан техникага оид бирон ойнома борми бизда? Йўк.

Маданият ишлари Вазирлиги халқ ижоди ва маданий-матрифий ишлар Жумхурят маркази, Ўзбекистон ЕИ МҚ ва республика "Маҳалла" хайрия жамгармаси ташкил эттан бу давра сухбатда тарбиянинг бутуни ва эртаси ҳақидаги мунозарали фикрлар билдирилди. Йигилганлар бундай тадбирларни бундан кейин ҳам тез-тез ташкил этиб, сухбатлар ўтказишга карор қилиши.

СУРАТЛАРДА: Мулокот пайтида.

Муҳаммад АМИН суратга туширган.

ачинарли холдир. Мисол тариқасида мингга яқин болалар қатнашиб келаётган Навоий вилоятидаги спорт мактабининг, Навоий шаҳар ўсминалор клубининг

ҲАММА ГАП БИЗ — КАТТАЛАРДА

— Аҳвол қувонарли эмас. 1991 йилда балогатга етмаган ўсминалор томонидан 5383 та жиноят содир этилган бўлса, 1992 йилда эса бу кўрсатич 5882 та кўпайган. Рўйхатга олинган жиноятларни турларга ажратиб тақосласак, қасддан одам ўлдириш, оғир тан жароҳати етказиш, номусга тегиш, талончилик ва босқинчилик каби турларнинг сезиларли дараражада камайганилигини кузатиш мумкин. Давлат ва жамоат, фуқаролар мулкини ўғирлаш каби турларнинг ортиб бориши сабаблари ўз-ўзидан бозор иқтисодиётiga бориб тақалади. Қолаверса, ўсминалорни иш билан таъминлаш муаммосининг ҳал этилмаганлиги, оилаларнинг тўлиқ эмаслиги, нотинч оилаларда тарбияланётган болаларнинг

кўплиги ҳам, ўсминалор орасида жиноятчилик даражасининг ошишига олиб келадиган асосий сабаблардан саналади. Йил якунларига кўра, жиноят содир қилган 6146 нафар 14 ёшдан 17 ёшча бўлган ўсминалор рўйхатга олинган бўлса, шулардан 1525 нафари мактаб ўқувчилари. Шунингдек, 4339 нафари жиноят жавобгарликка тортилган. Ўсминалор жиноятчиликгининг ўсиб боришининг асосий сабабларидан яна бири ишдан, ўқишидан бўш вақтларида оммавий дам олиш масканларининг, спорт клубларининг камлигига ҳам дейиш мумкин. Бир неча минглаб ўқувчилар шугулланиб келаётган, фаолият кўрсатиб турган айрим ана шундай масканларнинг тўғридан-тўғри ёпиб кўйилиши эса

курилиш бошқармаси томонидан ёпиб кўйилишини, Томди туманида ягона бўлган интернатнинг ҳам ёпиб кўйилганларигини келтиришимиз мумкин. Бу масканларда шугулланиб келаётган минглаб фарзандларимиз бошқа бирор машгулотта жалб этилган бўлса, яхши албатта. Лекин акси бўлса-чи? Уларнинг бекорчилик ва зерикишдан бирор жиноятга кўл урмасликларига ким кафолот бера олади?

Менимча, жиноятчилик сабабларини авваламбор биз, катталар, ўзимиздан қидиришимиз лозим. Фарзандларимиз тақдирни ҳақида жиддий қайғурмасак, ички ишлар ходимларинингтина олиб бораётган барча ҳаракатлари зое кетади.

РЕСПУБЛИКАМИЗДА БАЛОГАТГА ЕТМАГАН ЎСМИНАЛОР ОРАСИДА СОДИР ҚИЛИНГАН ЖИНОЯТЧИЛИКНИНГ 1991—1992 ЙИЛЛАРДАГИ ТАҲЛИЛИ:

	1991 йил	1992 йил	
Қасддан одам ўлдириш	51	33	147
Оғир тан жароҳати етказиш	69	69	51
Номуста тегини	53	45,	29
Талончилик ва босқинчилик	628	521,	80
Давлат ва жамоат мулкини 715 ўғирлаш		933	140
Фуқароларнинг шахсии мулкини 2260 ўғирлаш		3048	

СУБХИДАМ

Шиги-шига бўлиб йигилар,
Юрагим қаърида армон.
— Тонг гўзал,— огоҳ этар
Тонгда уйғонган булбуллар.

Зоглар уйғонгандир баглар
уйғонган,
Армоннинг кўксини ўтгандир
ёриб.
Кайгадир жўнамоқ бўлади
секин
Ой ҳам, юлдузлар ҳам гўёки
хориб.

Қолаверар туталланмай шеър...
Шоди ОТАМУРОДОВ,
Жиззах вилояти, Фаллаорол
туманидаги 39-мактаб ўқувчиси.

УКАМ

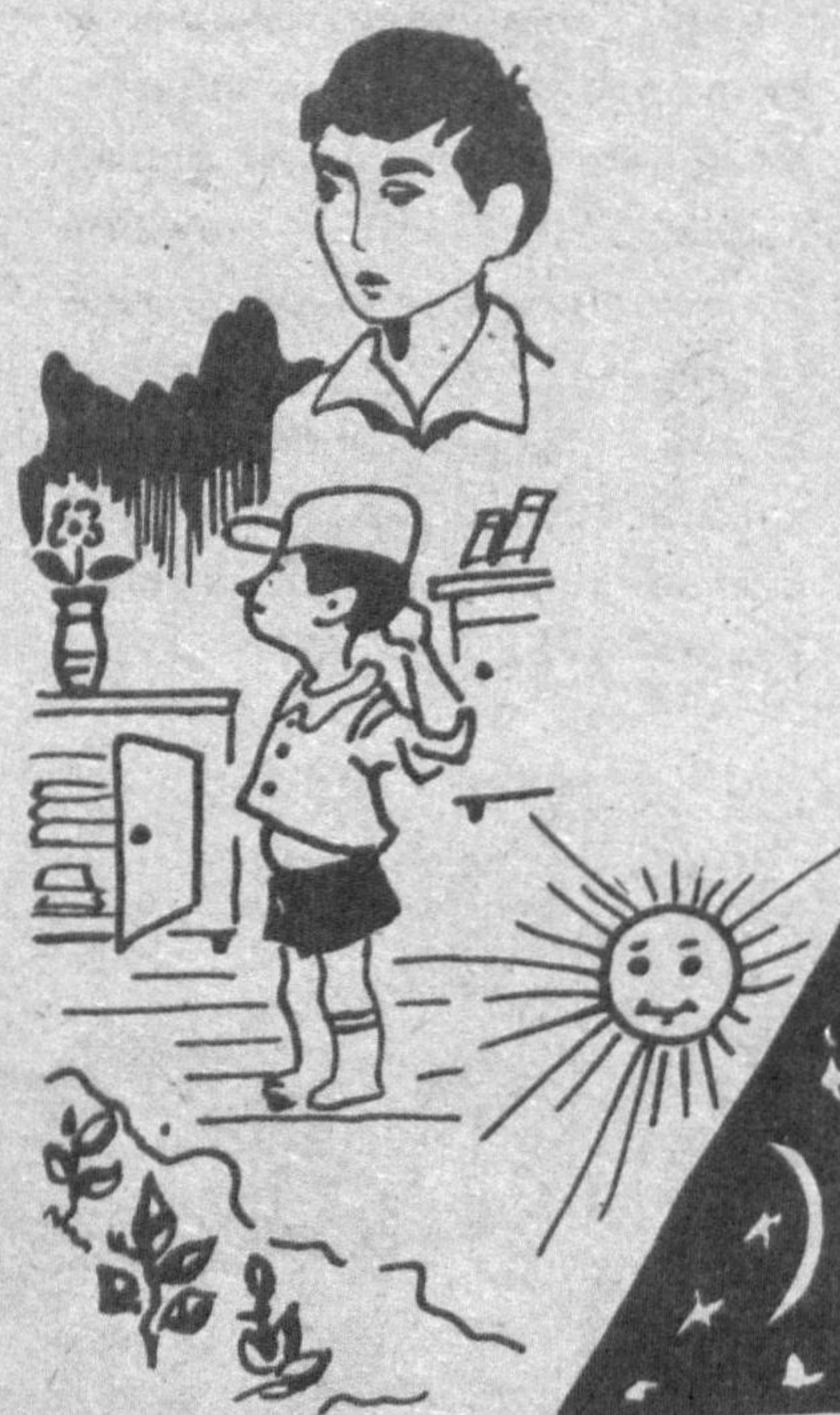
Кийиб одди оёққа,
Укам иккала пайпогин.
Биттасин қайдан топдим?
Деб ахтарар ҳар ёгин.

ЯЛПИЗ

Хар ён ҳидларин сочиб,
Ўсади бир бош ялпиз.
Мактанарап тўлиб-тошиб
Мендири малика ёлғиз.
Адиба ҲОШИМОВА,
Наманганд вилояти, Норин тумани,
Марғизор қишлоғидаги
21-мактаб.

ОЙ БИЛАН ҚҮЁШ

— Ой билан қүёш,
Деб сўрар Йўлдош.—
— Нега айт сирин,

Кўрмас бир-бирин?

— Оймома тунда,—
Гап бошлар Башар.
— Қуёшни кўрса
Кўзи қамашар.

БЎЯЛГАН ЭШАК

Зебрани кўрсатиб
— Бу нима? — десак
Укам Вали дер.
— Бўялган эшак.
Анваржон УМРЗОКОВ,
Самарқанд вилояти, Каттақўрон
туманидаги Қўрғонбой
Естемесов номли мактаб.

УЛҒАЙИШ

Үн беш ёшга тўлибман,
Орзуларим бир жаҳон.
Ҳаёт гўзал ва сирли
Тасаввуримда ҳар он.

Орзум бўлиб порлайди
Чараклаб кўқда юлдуз.
Кучогига, багрига
Имлайди кеча-кундуз.

Умид илдиз отмоқда
Улғайиб борган сарим.
Ўйгунашар қалбимда,
Гўзал ҳис-туйгуларим.

Зоҳида УМАР қизи
Самарқанд вилояти
Қувкалла қишлоғи, 70-мактаб.

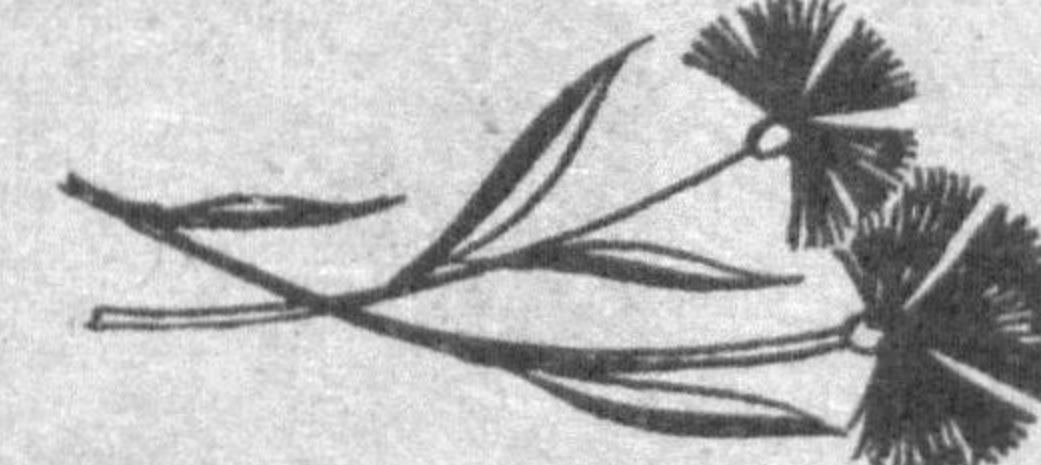

Она

Тўлин ойдек сочими тараф,
Юрагимга ойдек балқиган.
Нурга ошно этиб борлигим
Йўлларимда юлдузек кулган.

Онајоним, меҳр bogimning
Муруватли сен бобонисан.
Юрагимни тутарман сенга
Шўх қувончим чарогбонисан.

Адолат КОМИЛОВА,
Андижон вилояти, Бўз
туманидаги 2-мактаб ўқувчиси.

АЗИЗ НЕВАРАМ ОЙБЕКЖОН!

Таваллуд кунингда сенга энг
эзгу ниятларни тилашни истайман.
Доим саломат бўл, ўқиша
келажак ишларингда
муваффақият сенга ёр бўлсин.
Доим кулиб, кувнаб юргин.
Сени табриклаб: БУВИЖОННИГ.
Тошкент шаҳри.

Барчамиз учун суюкли
ФАЙРАТИЛЛА!

Таваллуд топган кунинг билан
кутлаб, хулкинг ҳам ўқишинг каби
аъло бўлишини истаймиз. Умринг
узун, ризкинг бутун, толенинг
баланд бўлсин.

ОБИДОВлар оиласи.
Чилонзор район, А. Икромов
кўчаси, 19-йи.

Севимли фарзандимиз
ГОФУРЖОН!

10 ёшга тўлган кунингда сенга
барча яхши тилакларни тилаймиз.
Узоқ умр кўр, сог бўл, баҳтили умр
кечирганинг кўриб, қувониб
юрайлик.

Яхи тилаклар билан ойинконинг,
дадажонинг, синф раҳбаринг.
Тошкент тумани,
АБДУРАҲМОНОВЛАР оиласи.

Азиз қизимиз ГУЛЧЕХРА!
Сени 10 ёшинг билан кутлаймиз.
Исмингга яраша чеҳранг гул
сингари очилиб турсин. Сенга
умрбоқийлик, ўқища ривож,
улкан соглик тилаймиз.

Даданг, ойнинг, оланг Барно.
ДАДАМИРЗАЕВлар оиласи.

Табриклаймиз!**СИЙМОЛАР СЎЗЛАГАН ЛИСОН**

ПОЙТАХТдаги 295-мактабда
ўтказилган "Тилга ётибор — ёлга
ётибор!" номли тантанали кечади
мустақил Ўзбекистон Республикаси
маддиясини ижро этиши билан
бошланди. Уни шу мактабнинг 3-“Б”
синф ўқувчилари кўйлашди.

Дарҳақиқат, она тилимизнинг
равнави келгуси истиқболимизнинг
гарови ҳамдир. Бу тилда "Кутадгу би-
лиг", "Девону луготит турк", "Хибат

ул-ҳақоик", "Хамса" каби буюқ
асарлар битилган. Ал-Хоразмий, Ал-
Беруний, Абу Али ибн Сино, Лутфий,
Навоидек жаҳонни лол этган
сиймолар сўзлаган бу лисонда.

Бу кечади ҳазрат Алишер Навоий
таваллудининг 552 йиллик санай
муборакларини нишонлаш билан
ўйгунашиб кетди. Кечада ўқувчилар
ўзбек халқ мақоллари, тарихий
алломалар пандномалари, ҳикматлари

бажарди, — жавоб берди
Петер.

БУ ҚАЙСИ ВАҚТ

Дитер: — Бу қайси вакт? Мен
чопаялман, сен чопаяпсан, у
чопаялти.

Йорг: — Бу танаффус пайти.

АЖОЙИБ СЎЗ

— Синоним бу нима? —
сўради ўқитувчи.

Ўқувчи: — Синоним бу
бошқа сўзни билмаганимизда
ёзадиган сўзимиз.

Оломончадан Б. Улуғбеков
ӯғирган.

орқали ота-онага, устозга хурмат, она
юртимиз ва тилимизга, илмга муҳаббат
туйгуларини ифода этдилар.

Шунингдек, ўзбек ва бошқа туркий
халқлар кўй-кўшиқлари янгради.
Ўқувчилардан Г. Шарипова, Х.
Орифжонова, Ш. Алимова ижросидаги
"Алла", А. Комилхонов, Ж. Немматов
талкинидаги интермедиа, О. Сайдова
ҳамда Ш. Алимова ижро этган
"Тановар" рақси меҳмонларда катта

таассусот колдириди.

Кечада сўнгиди пойтахт ўқитувчилар
малакасини ошириш институти ва
бошқа жамоалар вакиллари мазкур
маърифий-тарбиявий кечани ташкил
этганлиги учун 3-“Б” синф раҳбари
Кундузхон Норматовага самимий
миннатдорчиллик билдирилди.

Р. АЛЬБЕКОВ.

СУРАТЛАРДА: кечадан лавҳалар
акс этирилган.

Муаллиф олган суратлар.

Азимжон деди:
— Ўзингиз айтгандингиз-ку,
киши доимо очилиб, кулиб
туриши керак деб...

Эргаш ОТАЕВ.

Улоқ солмай қулоқ, ўтлоқда Умрзоқдан узоқда ўйноқлаб,
ўтлаб тузоққа тушди.

Қирдаги қирқта қирқма қовун қоқи қаҳратон қишига қолди.

Оқил Оқсой оқшомида оқизоқ оқизди.

Ф. ОРИПОВ тайёрлadi.

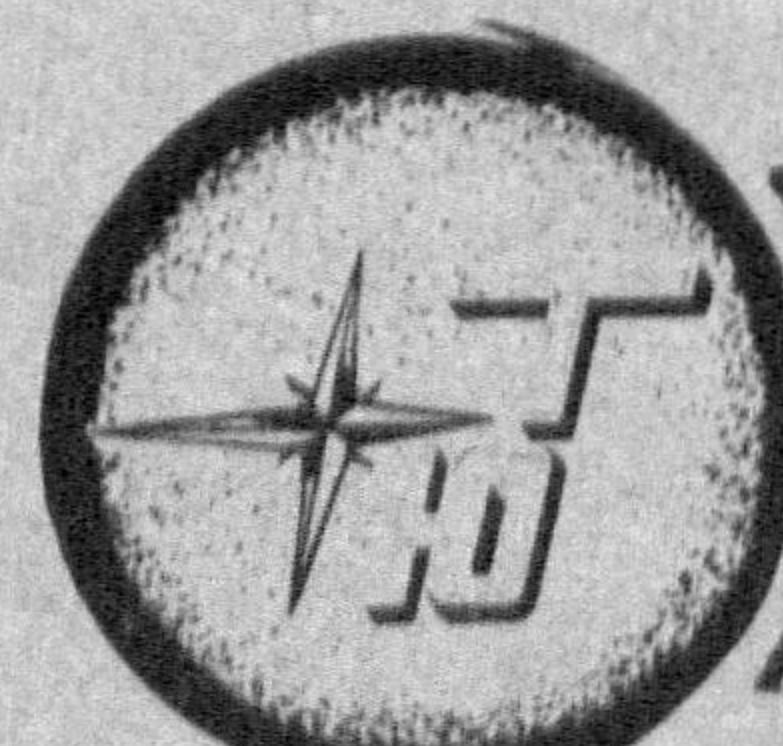
АКАМ БАЖАРДИ

Сен уй вазифаларини яхши
бажарибсан. Ҳойнаҳой, сенга
аканг ёрдамлашгандир? —
сўради ўқитувчи Петердан.

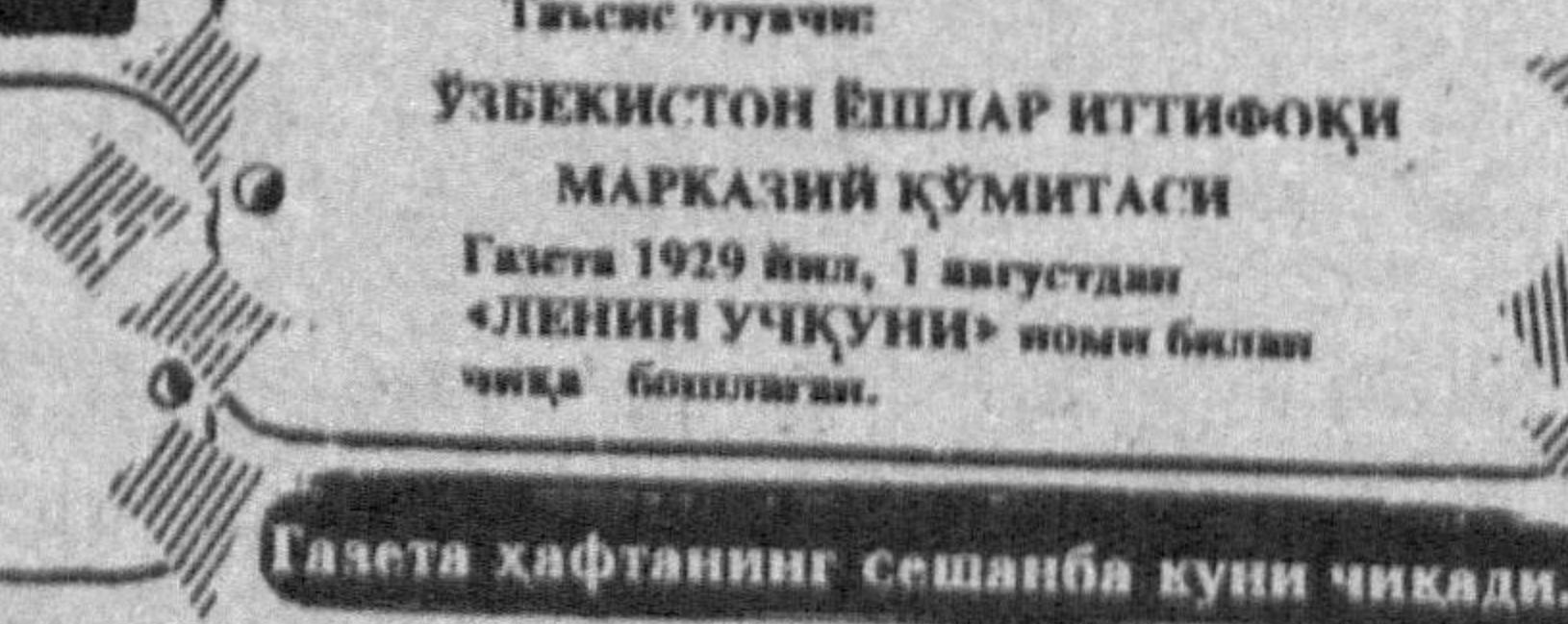
— Йўқ, у ҳаммасини бир ўзи

Бош муҳарир: Акром БЕРДИМУРОДОВ.

Таҳрир ҳайъати:
Ф. ЖАЛИЛОВА, Т. КАРИМОВ, А. КУЧИМОВ,
М. ПИРМАТОВ /жасъул котиб/,
М. РАХИМБЕРДИЕВА, Ш. СУННАТОВ,
Д. ТУРАХМЕТОВА.

Ўзбекистон Республикаси "ШАРҚ" нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси.

Матълумот учун телефон: 33-49-45

Бизнинг манзулгоҳ:
700083. ТОШКЕНТ ШАҲРИ,
ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.
Нашр кўрсаткич: 64563
Чоп этиш вақти — 18.00.

Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Буюртма № Г — 74 66539 нусхада чоп этилди. | 2 3 4 5 6